

(המשך מעמוד 19)

זקוק כלל לגידול טכנולוגיים מקומיים. בכסף אפשר לקנות את כל היידע שבעולם, החל בפצצה גרעינית וכלה בתעשיות המפותחות ביותר.
איראן, שאינה מדינה ערבית, רכשה השנה רבע ממשל הפלדה הגרמני קרופ, יצרן הנשק האגדי של הרייך השני והשלישי.

מדינות ערב יכולות עתה לקנות את מיטב מיפעייה הנשק בעולם המערבי, כדי להכטיח אספקה לעצמן, ולשללה מישראל. תהליך זה כבר התחיל בשקט.
במקומות שונים בעולם החלו הערבים קונים את כליהם הקשורות המקומיים. המשכו של תהליך זה עלול לערער את השליטה המסורתית של היהודים בשטח חיוני זה, לשנות את דעת הקהל.

ארמון זהב ועופך

עומת ממדיו של ג'ין כלכלי זה, המתחיל להאפיל אף על ענקיה הכלכלה העולמיים, מתגמדים מימדי הריבוי הכלכלי הישראלי.
גם בלי זה, התחיל המאמץ הביטחוני הנדרש מישראל להרוג בהרבה מיכולת המדינה.
הטכנולוגיה של הנשק משתנה במהירות עצומה. יש ראל נאלצת לעמוד בתחרות עם אויבותיה, המזדררות לרכוש את הציווד המודרני והיקר ביותר. בתשל"ד התעניינו שליחי רכש ישראלים בקניית מטוס יקרב אמריקאיים חדשים, שמחיר כל אחד מהם הוא כתקציב השנתי של עיר ישראלית. טיל זול יחסית יכול להפיל ארמון זהב מנוסף כזה.

בתשל"ד הוציאה ישראל על ביטחונה 34% מן התיצור הלאומי הגדומי שלה - כמעט פי שלושה יותר מארצות הברית, לפחות פי שניים יותר מברית המועצות, ופי ארבעה או חמישה יותר ממדינה אירופית מפותחת.
זהו מאמץ עילאי, ואין הוא מספיק. כל סיבוב נוסף של בורג המחיר הביטחוני הופך את ישראל תלויה עוד יותר בחסדי האמריקאים.
השנה העסיק המאמץ הביטחוני, בכל צורתו, כ-28% מכל כוח העבודה הישראלי. עובדה זו יצרה אינפלציה דור הרת - כי פירושה שכל ישראלי רביעי צורך סחורות ושרותיו, ומוסיף לביקוש, מבלי לייצר ולהוסיף דבר להיצע. ניתוח קר של נתונים אלה מוכרח להביא למסקנה פשוטה וחותרת: מאזינהכוחות בין ישראל והעולם הערבי ישנתנה דרעה משנה לשנה. מכיוון שישיראז מעוניינת לשאת ולתת עם הסררישום מעמרת יכוח חזקה ככז האפשרי, כדאי לה למחר ולהחשיש את מהלכי השלום.
אילו נקטה ישראל ביוזמת-שלום מיד למחרת מילימת ששת-הימים, כאשר היתה בשיא כוחה ויוקרתה, היתה יכולה להשיג תנאים הרבה יותר טובים מאשר היום, אחרי יום-הכיפורים תשל"ד וחשיפת המציאות הכלכלית החדשה. בעוד המש שנים, יהיו התנאים קשים עוד הרבה יותר.
מכאן המסקנה המובצעת: ישראל מעוניינת בהסדר כוזב וסופי, כהקדם האפשרי.

מה בוער?

א כן האמריקאים. לקברניט של אוניית-פאר שלווה יש מושגיו ומן שונים מאשר לרביחובל של פנינה בוערת.
חשוב מאוד לארצות-הברית שתנופת אמציה-השלום האמריקאיים במרחב לא תיעצר. עצירה כזו עלולה לגרום לאסון, להביא למילחמה נוספת, לעימות עולמי ואולי לחדירה מחודשת של ברית-המועצות לארצות-ערב.
אולם כל עוד נמשכת התנופה, אין לארצות-הברית כל עניין שתיגיע במהרה ליעדה הסופי. להפך.

כל עוד נמשכים מאמציה-השלום, וכז עוד לא השיגו הערבים את כל יעדיהם המוצהרים, הם נשארים זקוקים לאמריקאים.
מבחינה אמריקאית, יהיה זה כמעט אידיאלי אם מאמציה-השלום יימשכו במשך 10-15 שנים, כל עוד נמשכת החלטה הקיצונית של המערב בנופול-הנפט הערבי.
מכאן תורתנו המיוחדת של הנרי קסינג'ר, תורת השלבים.
במשך 11 החודשים של תשל"ד, אחרי גמר המילחמה, נמשכו מאמציה-השלום האמריקאיים במרץ עוצר-נשימה. התוצאה: ישראל נסוגה כמה עשרות קילומטרים בצפון ובדרום.
כמה שלבים יהיו דרושים, במיקרה הטוב ביותר, עד שהאמריקאים ישיגו הסדר-ביניים ישראלי-מצרי על נסי-העף עד אל-ערש? כמה שלבים עד שייקבע חקו הסופי בגולן? כמה שלבים עד שיריחו, חברון, שכם ורמאללה

יפוגו על-ידי המימשל הישראלי? כמה שלבים להסדר הבעייה הפלסטינית?

לפי הקצב של תשל"ד, יכול כל אחד מן השלבים האלה להעסיק את כל הצדדים במשך חצי שנה ואף שנה. המאמץ יכול להימשך שנים רבות, מבלי שאי-הסכמת לגות תגיע לממדים העלולים לגרום למילחמה.
במשך כל אותו זמן יהיו הערבים זקוקים ללחץ אמריקאי על ישראל, ואילו ישראל תהיה תלויה כל-כולה בנשק ובכסף של ארצות-הברית.

תורת השלבים תפורה, איפוא, עדיפי היא אינטרסים האמריקאיים, ונוגדת את האינטרסים הישראליים.

אם כן, מדוע תומכת בה ממשלת-ישראל בהתלהבות כה רבה? מדוע מצאה תורה זו נביא בדמותו של יצחק רבין?
הסבר נעוץ באירצונה הקיצוני של ממשלת-ישראל לסגת מן השטחים המחוקקים, ולהתמודד עם הבעייה הפלסטינית. יש לה אינטרס פנימי מובהק לדחות את ההכרעה, ויחד לעימה גם את המשבר הפנימי הצפוי, ואת הצורך בבחירות.

מבחינה פנימית גרידא, מעוניינת הממשלה להסלים לשלבים, לסגת בהדרגה, לרכך את החלם, ולחזק את התרופה המורה במנות קטנות.
והי אחת ההדגמות החותכות ביותר לכלל האומר: אינטרס לאומי עליון נוגד לעיתים קרובות את האינטרס המידי של השלטון, המשועבד למצבי-הרוח של הציבור ולשיקולים מיפגת-הימים.

הנסיך של מאקיאולי לא היה נאלץ להתחשב בדעת קהל. מדינאי גדול מסוגו של ביסמארק מסוגל להנחיל לציבור את הבנת האינטרס העליון שלו.
בראש ישראל לא עמד בתשל"ד עריץ, אך גם לא מדינאי בעד מעוף היסטורי.

הדגם של קסינג'ר

תורת השלבים של קסינג'ר שונה מתורת-השלום הדרושה לישראל - ולא רק בתפיסת גורם-הזמן. היא שונה מבחינת הדגם היסודי.

הדגם הקסינג'רי פועל כך: כל כמה חודשים נערך סיבוב נוסף של מאמציה-שלום. הסיבוב הוא באמצעות משא-ומתן ערבי-אמריקאי וישראלי

מחכים לאמריקאים: אלון והרבינים

אמריקאי. הפגישות הישירות בין הצדדים הלוחמים יהיו פורמליות גרידא, ללא הידברות הדדית ממשית.
בתום כל סיבוב יבוא, הסדר-ביניים, שי ייקבע עדיפי האמריקאים, ושעוד פיו תמצע ישראל עמינה נוספת באחת הגזרות.
האמריקאים ירוויחו מקומיסיון את העמקת השפעתם המדינית והכלכלית במרחב. הישראלים ירוויחו תקופה של הרגעה, ללא מילחמה. הערבים ירוויחו את החזרת שטחיהם, והתקדמות בעניין הפלסטיני.
השאלה המכרעת היא: היכן ייגמר תהליך זה? מה יהיה הגבול הסופי?

מבחינת האמריקאים, אין כל ספק בעניין זה: הגבול הסופי יהיה הגבול של ה-4 ביוני 1967, עם "שינויים בלתי-מהותיים" בגזרות מקימות כגון לטרון, קלקידיה, ירושלים, הירדן, רפיח ואילת.

הדגם של רבין

ממשלת ישראל קיבלה, למעשה, את הדגם הזה עוד בגילגול גולדה-רבין. אך יש לה הסתייגויות לגבי התוצאה והקו הסופי.

אחד מאישי מיפגת-העבודה, המכהן כעת כשר חשוב בממשלת רבין, הסביר לפני שנים את הקו של מיפגתו כך: "גולדה אומרת לאו מחלט בעניין השטחים. אם נוכל להחזיק בכלום, נחזיק בהם. אם יהיה לחץ אמריקאי חזק, נסכים להחזיר כמה שטחים. אם הלחץ יהיה יותר חזק, נחזיר הרבה שטחים. אם יהיה הלחץ כזה שאי-אפשר לעמוד בו, נחזיר את כל השטחים."

ממשלת רבין פועלת על פי שיטה זו. היא תומכת בתורת-השלבים, מתוך תיקווה שכל שלב יהיה האחרון, ואז ייעצר תהליך הסניגה. אולי ניתן להשפיע על הנשיא החדש, ג'ראלד פורד, שיהיה זקוק לקולות יהודיים כדי להיבחר מחדש בעוד שנתיים. אולי יהיו חילופים אחרים בצמרת.

בינתיים יש לעכב כל שר, למשוך אותו עד כמה שאפשר, להתווכח בעקשנות כדי שכל נסיגה תהיה קטנה ככל האפשר.

התיקווה הסופית: שתהליך השלבים ייעצר לפני שיגיע אל גבול ה-4 ביוני, אותו הגדיר יצחק רבין בסוף תשל"ד כ-התחלת הסוף של המדינה, ולפני שתקום מדינה פלסטינית, שרבין מתנגד לה בלהט.

אולם עקרונות אין הדגם של רבין אלא הדגם של קסינג'ר בצורה מסוייגת. אין לממיי שדת ישראל דגם אחר.

הדגם של בגין

ול הדגם הזה מופיע הדגם של הימין הישראלי, שדוברו העיקרי והעיקבי ביותר הוא מנחם בגין. דגם זה אומר, בפשטות: להתנגד לארצות-הברית ולהחזיק בכך השטחים, בכך מחיר, ויהי מה.

לבעליו אין תשובה לשאלה, איך יכולה ישראל לייחם בלי אמריקה. עצירת מהלכי-השלום תביא, בהכרח בלתי-נמנע, למילחמה חדשה. הימין החדש, בהנהגת בגין ואריק שרון, רוצים לנחול ניצחון מכריע במילחמה זו, ולשבור את העוצמה הערבית. איך עושים זאת בלי עזרה מאסיבית, בכסף ובנשק, מצד ארצות-הברית?

התשובה המוצעת: צריכים להפיל את הנרי קסינג'ר על-ידי חתירה תחתיו בדעת-הקהל האמריקאית והעלאת טיפוסים כמו אביר המילחמה הקרה הניצחית, הנרי ג'קסון. זוהי גישה נאיבית למדי, אם יפול קסינג'ר, עלול לבוא במקומו אדם בעל גישה שלילית יותר כלפי ישראל.

בניגוד להגיון התהליכים העולמיים, מאמינים בעלי דגם זה שההפשרה הבינושית תסתיים, שהעם האמריקאי עצמו יתקומם נגדה. לצורך זה הם מוכנים להתקשר עם היסודות הקיצוניים ביותר בציבור האמריקאי, שהם אנטי-שמיים מסורתיים, נגד שרי-החוף היהודי.

איך מתיישבת תפיסה זו עם הערכת עוצמתו הכבירה של נשק-הנפט הערבי? גם לכך יש תשובה הדומה ל-הווייה: סבלנות המערב תתפקע, והוא יכבוש את מדינות הנפט במיבצע צבאי.

חלום זה חוזר, למעשה, אל מיבצע-סואץ בישיה-המוזז של 1956, שסיים את תקופת הדי קודונואליזם המערבי בעולם. במציאות של תשל"ה נראית החזרה עליו, בממדים הגדולים פי מאה, כחלום באספמיה.

בסוף תשל"ד לא נראה כאילו יש סיכוי לקו של בגין להתגבר בישראל. אך הדבר אינו בלתי-אפשרי לגמרי.
אם ינצח, עד רקע של משבר פנימי, הוא עדין להביא החורבן בית שדישי - מצדה תיפוג שנית.

אלא שלפי שעה נראה שהרוב הגדול של אזרחי המדינה תומך בדגם של ממשלת רבין, ברוח של פאטא-ליום פאסיבי נוסח "אין ברירה".

תוכניה קסינג'ר הישראלי

סוף תשל"ד לא היה קיים בישראל גורם מדיני יעיל, שהיה מסוגל להציג דגם אחר, המבוסס על האינטרס העצמאי של ישראל. היסודות הפזורים של מחנה השלום, המפוצלים והממוסכמים, נסחבו אחרי ממשלת רבין, הן מתוך שיקולים אינטרסטיים, הן מתוך עייפות וחולשת-הדעת.
בגלל עריקה זו, לא היה קיים בישראל כוח ממשני שיהיה מסוגל להציג דגם אלטרנטיבי, כי, שדישי, מוז הדגם של קסינג'ר והדגם של בגין.
אחת השאלות ההיפותטיות המרתקות ביותר, שאפשר להעלותן, היא: